

InfoCuria
Case-law

română (ro)

[Home](#) > [Search form](#) > [List of results](#) > [Documents](#)Language of document : Romanian ▼ ECLI:EU:C:2024:716

ORDONANȚA CURȚII (Camera a șaptea)

3 septembrie 2024(*)

„ Trimitere preliminară – Articolul 99 din Regulamentul de procedură al Curții – Răspuns care poate fi în mod clar dedus din jurisprudența Curții sau care nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile – Directiva 2008/52/CE – Medierea în materie civilă și comercială – Reglementare națională care prevede o ședință de informare obligatorie privind medierea – Jurisprudență constituțională care invalidează această reglementare – Compatibilitatea acestei jurisprudențe cu directiva – Principiul supremației dreptului Uniunii – Directiva 93/13/CEE – Clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii – Posibilitatea instanței de a modifica o clauză abuzivă ”

În cauza C-658/23,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Judecătoria Sectorului 3 București (România), prin decizia din 2 noiembrie 2023, primită de Curte la 3 noiembrie 2023, în procedura

Investcapital Ltd

împotriva

TK,

CURTEA (Camera a șaptea),

compusă din domnul F. Biltgen, președinte de cameră, doamna A. Prechal (raportoare), președinta Camerei a doua, îndeplinind funcția de judecătoare a Camerei a șaptea, și doamna M. L. Arastey Sahún, judecătoare,

avocat general: doamna T. Ćapeta,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere decizia luată, după ascultarea avocatei generale, de a se pronunța prin ordonanță motivată, în conformitate cu articolul 99 din Regulamentul de procedură al Curții,

dă prezenta

Ordonanță

Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 2 litera (b), a articolului 6 alineatul (1) și a articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273), precum și a articolului 3 litera (a) și a articolului 5 alineatul (2) din Directiva 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială (JO 2008, L 136, p. 3).

Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Investcapital Ltd, pe de o parte, și TK, pe de altă parte, în legătură cu recuperarea de către societatea menționată a unei creanțe rezultate dintr-un contract încheiat între TK și o societate de telefonie mobilă, cesionată de aceasta din urmă către Investcapital.

Cadrul juridic**Dreptul Uniunii***Directiva 93/13*

Articolul 2 din Directiva 93/13 prevede:

„În sensul prezentei directive:

[...]

«consumator» înseamnă orice persoană fizică ce, în cadrul contractelor reglementate de prezenta directivă, acționează în scopuri care se află în afara activității sale profesionale;

[...]

Potrivit articolului 6 alineatul (1) din această directivă:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor, în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze [a se citi «potrivit dispozițiilor sale»], în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.”

Articolul 7 alineatul (1) din directiva menționată prevede:

„Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori.”

Directiva 2008/52

Considerentele (13) și (14) ale Directivei 2008/52 au următorul cuprins:

Medierea prevăzută în prezenta directivă ar trebui să constituie o procedură voluntară în sensul că părțile sunt ele însele responsabile de procedură și o pot organiza după cum doresc și încheia în orice moment. Totuși, instanțele ar trebui să aibă posibilitatea de a stabili în temeiul dreptului național termene în care să se desfășoare procedura de mediere. De asemenea, instanțele ar trebui să poată atrage atenția părților asupra posibilității de a recurge la mediere ori de câte ori este cazul.

Nicio dispoziție a prezentei directive nu ar trebui să aducă atingere legislației naționale în temeiul căreia recurgerea la mediere este obligatorie sau face obiectul unor stimulente sau sancțiuni, cu condiția ca o astfel de legislație să nu împiedice părțile să își exercite dreptul de acces la sistemul judiciar. [...]"

Articolul 1 alineatul (2) din această directivă prevede:

„Prezenta directivă se aplică, în cazul litigiilor transfrontaliere, în materie civilă și comercială, exceptând acele drepturi și obligații de care părțile nu pot dispune în conformitate cu legislația aplicabilă corespunzătoare. [...]"

Articolul 3 din directiva menționată prevede:

„În sensul prezentei directive se aplică următoarele definiții:

«mediere» înseamnă un proces structurat, indiferent cum este denumit sau cum se face referire la acesta, în care două sau mai multe părți într-un litigiu încearcă, din proprie inițiativă, să ajungă la un acord privind soluționarea litigiului dintre ele, cu asistența unui mediator. Acest proces poate fi inițiat de către părți, recomandat sau impus de instanță sau prevăzut de dreptul unui stat membru.

Aceasta include medierea efectuată de un judecător care nu este implicat în nicio procedură judiciară conexă litigiului în cauză. Medierea exclude demersurile instanței sau ale judecătorului sesizat de a soluționa litigiul pe parcursul procedurilor judiciare privind litigiul în cauză; [...]"

Articolul 5 din aceeași directivă prevede:

„(1) O instanță la care a fost introdusă o acțiune poate, atunci când este cazul și având în vedere toate circumstanțele cazului respectiv, să invite părțile să recurgă la mediere pentru a soluționa litigiul. Instanța poate, de asemenea, invita părțile să participe la o sesiune de informare privind recurgerea la mediere dacă astfel de sesiuni sunt organizate și sunt ușor accesibile.

(2) Prezenta directivă nu aduce atingere legislației naționale conform căreia recurgerea la mediere, înainte sau după începerea procedurii judiciare, este obligatorie sau face obiectul unor stimulente sau sancțiuni cu condiția ca o astfel de legislație să nu împiedice părțile să își exercite dreptul de acces la sistemul judiciar.”

Dreptul român

Constituția României

Articolul 147 alineatul (1) din Constituția României prevede:

„Dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.”

Legea nr. 193/2000

Articolul 4 alineatul (1) din Legea nr. 193 din 6 noiembrie 2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori (republicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 543 din 3 august 2012, denumită în continuare „Legea nr. 193/2000”) prevede:

„O clauză contractuală care nu a fost negociată direct cu consumatorul va fi considerată abuzivă dacă, prin ea însăși sau împreună cu alte prevederi din contract, creează, în detrimentul consumatorului și contrar cerințelor bunei-credințe, un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților.”

Anexa la Legea nr. 193/2000 prevede la punctul 1 litera i):

„Sună considerate clauze abuzive acele prevederi contractuale care [...] obligă consumatorul la plata unor sume disproporționate de mari în cazul neîndeplinirii obligațiilor contractuale de către acesta, comparativ cu pagubele suferite de profesionist.”

Legea nr. 192/2006

Legea nr. 192 din 16 mai 2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator (*Monitorul Oficial al României* nr. 441 din 22 mai 2006), în versiunea aplicabilă cauzei principale (denumită în continuare „Legea nr. 192/2006”), prevede la articolul 2:

„(1) Dacă legea nu prevede altfel, părțile, persoane fizice sau juridice, își pot soluționa conflictele de orice natură prin procedura medierii, chiar și după declanșarea unui proces în fața instanței de judecată.

(1¹) Dovada participării la ședința de informare privind avantajele medierii se face printr-un certificat de informare eliberat de mediatorul care a realizat informarea. Dacă una dintre părți refuză în scris participarea la ședința de informare, nu răspunde invitației prevăzute la articolul 43 alineatul (1) ori nu se prezintă la data fixată pentru ședința de informare, se întocmește un proces-verbal, care se depune la dosarul instanței.

(1²) Instanța va respinge cererea de chemare în judecată ca inadmisibilă în caz de neîndeplinire de către reclamant a obligației de a participa la ședința de informare privind medierea, anterior introducerii cererii de chemare în judecată, sau după declanșarea procesului până la termenul dat de instanță în acest scop, pentru litigiile în materiile prevăzute de articolul 60¹ alineatul (1) literele a)-f).

(1³) Efectuarea procedurii de informare asupra avantajelor medierii poate fi realizată de către judecător, procuror, consilier juridic, avocat, notar, caz în care aceasta se atestă în scris.

(1⁴) Serviciile prestate conform dispozițiilor alineatelor (1) și (1¹) sunt gratuite, neputându-se percepe onorarii,

taxe sau orice alte sume, indiferent de titlul cu care s-ar putea solicita.

[...]

(2³) Certificatul de informare este documentul eliberat de către mediator în urma efectuării ședinței de informare cu privire la avantajele medierii pentru toate părțile implicate în conflict, dacă acestea decid că nu doresc semnarea contractului de mediere. Certificatul de informare se eliberează în mod gratuit tuturor părților implicate. [...]"

Potrivit articolului 60¹ din Legea nr. 192/2006:

„(1) În litigiile ce pot face, potrivit legii, obiect al medierii sau al altei forme alternative de soluționare a conflictelor, părțile și/sau partea interesată, după caz, sunt ținute să facă dovada că au participat la ședința de informare cu privire la avantajele medierii, în următoarele materii:

în domeniul protecției consumatorilor, când consumatorul invocă existența unui prejudiciu ca urmare a achiziționării unui produs sau unui serviciu defectuos, a nerespectării clauzelor contractuale ori garanțiilor acordate, a existenței unor clauze abuzive cuprinse în contractele încheiate între consumatori și operatorii economici ori a încălcării altor drepturi prevăzute în legislația națională sau a Uniunii Europene în domeniul protecției consumatorilor;

[...]

în litigiile civile a căror valoare este sub 50.000 lei [aproximativ 10 000 de euro] [...]"

Litigiul principal și întrebările preliminare

Societății Investcapital, cu sediul în Malta, i-a fost cesionată de societatea de telefonie mobilă Orange Romania SA o creanță pe care o deținea împotriva lui TK în temeiul contractului de abonament telefonic pe care acesta îl încheiase cu ea.

Investcapital a solicitat instanței de trimitere, Judecătoria Sectorului 3 București (România), obligarea lui TK la plata acestei creanțe, alcătuită din suma de 4 652,95 RON (aproximativ 935 de euro) cu titlu de debit principal, din penalități de întârziere calculate la cuantumul de 0,5 % pe zi de întârziere conform contractului și din dobânzi legale de la data cesiunii până la plata integrală a debitului.

Instanța de trimitere precizează că trebuie să se pronunțe cu privire la această cerere în conformitate cu procedura simplificată aplicabilă „cererilor de valoare redusă”, în cadrul căreia poate constata caracterul abuziv al clauzelor contractuale, în special al celei care prevede plata unor penalități de întârziere de 0,5 % pe zi de întârziere, în măsură în care totalul penalităților de întârziere care rezultă din aceasta ar putea depăși cuantumul debitului principal asupra căruia sunt calculate.

Cu toate acestea, articolul 2 alineatul (1²) din Legea nr. 192/2006 coroborat cu articolul 60¹ alineatul (1) din această lege ar obliga reclamantii, sub sancțiunea inadmisibilității cererii de chemare în judecată, să participe la o ședință de informare privind medierea anterior introducerii acestei cereri sau după declanșarea procesului până la termenul dat în acest scop de instanța sesizată.

Or, prin Decizia nr. 266 din 7 mai 2014 (denumită în continuare „Decizia nr. 266/2014”), Curtea Constituțională ar fi statuat că articolul 2 alineatele (1) și (1²) din Legea nr. 192/2006 este contrar articolului 21 din Constituția României, care consacră liberul acces la justiție, întrucât obligația de a participa la o astfel de ședință ar îngreuna exercitarea acestui acces liber.

Instanța de trimitere arată că, în această decizie, Curtea Constituțională s-a întemeiat printre altele pe preambulul Directivei 2008/52, precum și pe articolele 3 și 5 din aceasta și a considerat că „dispozițiile acestei directive se referă doar la posibilitatea, și nu la obligația părților de a urma procedura medierii, deci nimic obligatoriu referitor la mediere și, cu atât mai puțin, la procedura prealabilă de informare cu privire la avantajele medierii.”

În plus, prin Decizia nr. 560 din 18 septembrie 2018, Curtea Constituțională ar fi statuat că, deși legiuitorul național ar fi pus de acord cu Constituția României prevederile declarate neconstituționale prin Decizia nr. 266/2014, dispozițiile legale adoptate ulterior acestei din urmă decizii, care instituie obligația judecătorului de a dispune, în anumite litigii, trimiterea părților la mediere, îngreunesc de asemenea accesul liber al părților la justiție și sunt, prin urmare, contrare articolului 21 din Constituția României, deoarece instituie caracterul obligatoriu al medierii în aceste cazuri.

Instanța de trimitere arată că, în urma acestor decizii, dispozițiile considerate neconstituționale au încetat să își producă efectele.

În acest context, instanța menționată ridică, în primul rând, problema temeiniciei soluției la care a ajuns Curtea Constituțională în deciziile menționate. Ea arată în această privință că, în Hotărârea din 14 iunie 2017, Menini și Rampanelli (C-75/16, EU:C:2017:457), Curtea a statuat că faptul de a supune admisibilitatea unei căi de atac juridice condiției ca litigiul să fie supus unei proceduri prealabile de mediere nu este contrar dreptului Uniunii, cu condiția ca o astfel de cerință să nu împiedice părțile să își exercite dreptul de acces la sistemul juridic național.

În consecință, instanța menționată consideră că, în temeiul principiului supremației dreptului Uniunii, trebuie să poată lăsa neaplicate deciziile Curții Constituționale în discuție. Ea precizează însă că nerespectarea deciziilor acestei curți ar putea atrage răspunderea disciplinară a judecătorului în cauză, în pofida abrogării dispoziției legale care prevedea răspunderea disciplinară a judecătorilor pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale. Astfel, o asemenea răspundere ar fi prevăzută și în prezent, potrivit aceleiași instanțe constituționale, de noua reglementare, care ar permite angajarea răspunderii disciplinare a unui judecător sau a unui procuror pentru exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență.

În al doilea rând, instanța de trimitere arată că, în temeiul clauzei care prevede plata unor penalități de întârziere calculate pe zi de întârziere, consumatorul care nu și-a îndeplinit obligațiile contractuale ar putea fi obligat să plătească o despăgubire într-un cuantum disproporționat în raport cu prejudiciul suferit de profesionist. În

consecință, această clauză ar avea un caracter abuziv, în sensul Directivei 93/13.

În schimb, o clauză care prevede plata unor penalități pentru fiecare zi de întârziere care ar fi calculate asupra cuantumului debitului fără să depășească acest cuantum nu ar crea un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților, astfel încât Investcapital ar avea dreptul să obțină plata unor penalități de întârziere de 0,5 % pe zi de întârziere, calculate asupra cuantumului debitului principal, până la data plății efective a acestuia din urmă.

În aceste împrejurări, Judecătoria Sectorului 3 București a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

Articolul 3 litera (a) raportat la articolul 5 alineatul (2) din Directiva [2008/52] cu referire la considerentele (8) și (13) din aceeași directivă trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări a unui stat membru în temeiul căreia, în anumite tipuri de litigii, precum în situația din litigiul principal, părțile sunt obligate să participe la ședința de informare privind avantajele medierii, sub sancțiunea inadmisibilității cererii de chemare în judecată?

Principiul supremației dreptului Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia instanțele naționale de drept comun sunt ținute de deciziile curții constituționale naționale și nu pot, din acest motiv și cu riscul săvârșirii unei abateri disciplinare, să lase neaplicată din oficiu jurisprudența rezultată din deciziile menționate, chiar dacă ele consideră, în lumina unei hotărâri a Curții, că această jurisprudență este contrară articolului 3 litera (a) raportat la articolul 5 alineatul (2) din Directiva [2008/52] cu referire la considerentele (8) și (13) din aceeași directivă?

Dată fiind natura litigiului, articolul 2 litera (b), articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva [93/13], precum și principiile echivalenței, efectivității și securității juridice trebuie interpretate în sensul că se opun unei interpretări jurisprudențiale a reglementării naționale potrivit căreia, odată stabilit că o clauză privitoare la dobânda contractuală este parțial abuzivă, precum în litigiul pendinte, judecătorul național, din oficiu, poate să limiteze cuantumul acestei dobânzi, reducând clauza penală într-o limită rezonabilă?"

Cu privire la întrebările preliminare

În temeiul articolului 99 din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când, printre altele, răspunsul la o întrebare formulată cu titlu preliminar poate fi în mod clar dedus din jurisprudență sau atunci când răspunsul la întrebarea formulată cu titlu preliminar nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile, Curtea, la propunerea judecătorului raportor și după ascultarea avocatului general, poate oricând să decidă să se pronunțe prin ordonanță motivată.

Este necesar să se aplice această dispoziție în speță.

Cu privire la prima și la a doua întrebare

Prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere urmărește să afle în esență dacă articolul 5 alineatul (2) din Directiva 2008/52 coroborat cu principiul supremației dreptului Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune ca instanțele unui stat membru să nu poată lăsa neaplicată o decizie a Curții Constituționale a acestui stat membru care invalidează o reglementare națională în temeiul căreia admisibilitatea anumitor acțiuni, susceptibile să intre sub incidența acestei directive, este condiționată de respectarea de către reclamant a obligației de a participa la o ședință de informare privind avantajele medierii.

Cu titlu introductiv, trebuie precizat că instanța de trimitere consideră că jurisprudența constituțională în discuție în litigiul principal este susceptibilă să contravină articolului 5 alineatul (2) din Directiva 2008/52 și că există o practică națională care o împiedică să lase neaplicată o asemenea jurisprudență.

Mai precis, această instanță arată că, prin Decizia nr. 266/2014, Curtea Constituțională a considerat incompatibil cu articolul 21 din Constituția României, referitor la accesul liber la justiție, articolul 2 alineatele (1) și (1¹) din Legea nr. 192/2006, care condiționa admisibilitatea anumitor acțiuni în materie civilă, printre care cele în materie de protecție a consumatorilor, precum și cele a căror valoare este sub 50 000 RON (aproximativ 10 000 de euro), de participarea reclamantului la o ședință de informare privind avantajele medierii.

Ca urmare a eventualei contrarietăți a acestei decizii cu articolul 5 alineatul (2) din Directiva 2008/52, instanța de trimitere nu exclude ipoteza de a fi obligată, în temeiul principiului supremației dreptului Uniunii, să lase neaplicată decizia menționată, conform jurisprudenței constante a Curții referitoare la acest principiu.

Prin urmare, pentru a răspunde la întrebările adresate, este necesar să se examineze, într-o primă etapă, dacă o jurisprudență constituțională precum cea menționată la punctul 32 din prezenta ordonanță este susceptibilă să încalce articolul 5 alineatul (2) din Directiva 2008/52, ținând seama de indicațiile furnizate de instanța de trimitere, singura competentă să interpreteze dreptul național în ceea ce privește conținutul și domeniul de aplicare ale acestei jurisprudențe. Numai în cazul unui răspuns afirmativ va trebui, într-o a doua etapă, să se determine consecințele care trebuie deduse din principiul supremației dreptului Uniunii în prezența unei astfel de jurisprudențe.

În această privință, trebuie amintit că, în temeiul articolului 1 alineatul (2) prima teză din Directiva 2008/52, această directivă se aplică, în cazul litigiilor transfrontaliere, în materie civilă și comercială, exceptând acele drepturi și obligații de care părțile nu pot dispune în conformitate cu legislația aplicabilă corespunzătoare.

În plus, în conformitate cu articolul 5 alineatul (2) din Directiva 2008/52, această directivă „nu aduce atingere legislației naționale conform căreia recurgerea la mediere, înainte sau după începerea procedurii judiciare, este obligatorie sau face obiectul unor stimulente sau sancțiuni cu condiția ca o astfel de legislație să nu împiedice părțile să își exercite dreptul de acces la sistemul judiciar.”

Din însuși modul de redactare a acestor dispoziții rezultă că, în ceea ce privește litigiile care intră în domeniul său de aplicare, Directiva 2008/52 nu se opune, în principiu, unei reglementări naționale conform căreia recurgerea la mediere, înainte sau după începerea procedurii judiciare, este obligatorie sau face obiectul unor stimulente sau sancțiuni (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 iunie 2017, Menini și Rampanelli, C-75/16, EU:C:2017:457,

punctele 49 și 50).

Astfel, după cum a arătat în esență și instanța de trimitere, o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal, în temeiul căreia, în anumite tipuri de litigii în materie civilă, inclusiv cele susceptibile să intre în domeniul de aplicare al Directivei 2008/52, reclamanții sunt obligați să participe la o ședință de informare privind avantajele medierii, este în principiu compatibilă cu articolul 5 alineatul (2) din această directivă, sub rezerva ca o asemenea reglementare să nu împiedice părțile să își exercite dreptul de acces la sistemul judiciar.

Cu toate acestea, în primul rând, având în vedere indicațiile furnizate de instanța de trimitere în ceea ce privește motivele Deciziei nr. 266/2014, nu rezultă că Curtea Constituțională s-ar fi întemeiat pe o interpretare eronată a articolului 5 alineatul (2) din Directiva 2008/52 pentru a declara neconstituționalitatea reglementării naționale în discuție.

Astfel, potrivit aceluiași indicații, Curtea Constituțională s-a limitat, în această privință, să considere în esență că Directiva 2008/52 vizează numai posibilitatea, iar nu obligația părților de a urma o procedură de mediere, fără a aprecia însă că această directivă interzice, ca atare, statelor membre să facă obligatorie recurgerea la mediere, apreciere care ar fi încălcat articolul 5 alineatul (2) din directiva menționată.

În al doilea rând, este adevărat, așa cum s-a amintit la punctul 38 din prezenta ordonanță, că articolul 5 alineatul (2) din Directiva 2008/52 nu se opune, în principiu, ca un stat membru să adopte o reglementare conform căreia recurgerea la mediere este obligatorie sau face obiectul unor stimulente sau sancțiuni, sub rezerva ca această reglementare „să nu împiedice părțile să își exercite dreptul de acces la sistemul judiciar”. Cu toate acestea, din dispoziția menționată nu reiese că ea reglementează în vreun mod și situația în care un stat membru nu dispune de o astfel de reglementare.

Acest lucru este valabil într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, în care o asemenea reglementare a făcut obiectul unei decizii pronunțate de curtea constituțională națională prin care se declară neconstituționalitatea acesteia din urmă, în măsura în care decizia menționată are drept consecință, așa cum este cazul în speță potrivit precizărilor furnizate de instanța de trimitere, lipsirea reglementării în discuție de efectele sale juridice.

Astfel, o atare decizie restabilește situația în care statul membru în cauză nu dispune de o reglementare conform căreia recurgerea la mediere este obligatorie sau face obiectul unor stimulente sau sancțiuni, motiv pentru care decizia menționată nu poate fi contrară articolului 5 alineatul (2) din Directiva 2008/52.

În aceste împrejurări, nu este necesar să se examineze consecințele care trebuie deduse din principiul supremației dreptului Uniunii în prezența unei jurisprudențe constituționale contrare acestei dispoziții.

Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima și la a doua întrebare că articolul 5 alineatul (2) din Directiva 2008/52 coroborat cu principiul supremației dreptului Uniunii trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca instanțele unui stat membru să nu poată lăsa neaplicată o decizie a curții constituționale a acestui stat membru care invalidează o reglementare națională în temeiul căreia admisibilitatea anumitor acțiuni, susceptibile să intre sub incidența acestei directive, este condiționată de respectarea de către reclamant a obligației de a participa la o ședință de informare privind avantajele medierii, având în vedere că o asemenea decizie nu intră sub incidența dispoziției menționate și, prin urmare, nu poate fi contrară acesteia.

Cu privire la a treia întrebare

Cu titlu introductiv, trebuie arătat că, deși instanța de trimitere se referă în textul celei de a treia întrebări printre altele la articolul 2 litera (b) din Directiva 93/13, precum și la principiile echivalenței, efectivității și securității juridice, ea nu prezintă motivele pentru care această dispoziție și aceste principii ar fi pertinente pentru soluționarea litigiului principal.

Prin urmare, este necesar să se considere că, prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretate în sensul că se opun ca instanța națională care a constatat caracterul abuziv al unei clauze dintr-un contract încheiat între un consumator și un profesionist pentru motivul că această clauză prevede aplicarea unor penalități de întârziere datorate de consumator în cazul neexecutării obligațiilor sale contractuale prin stabilirea unui quantum zilnic determinat fără a prevedea o plafonare să reducă quantumul total al acestor penalități prin instituirea unei astfel de plafonări, în loc să înlăture aplicarea clauzei menționate.

Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie amintit mai întâi că, în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, instanțelor naționale le revine obligația de a înlătura aplicarea clauzelor abuzive pentru ca ele să nu producă efecte obligatorii pentru consumator, cu excepția cazului în care consumatorul se opune (Hotărârea din 26 martie 2019, Abanca Corporación Bancaria și Bankia, C-70/17 și C-179/17, EU:C:2019:250, punctul 52, precum și Ordonanța din 18 octombrie 2023, Eurobank Bulgaria, C-117/23, EU:C:2023:788, punctul 54 și jurisprudența citată).

În continuare, atunci când instanța națională constată nulitatea unei clauze abuzive cuprinse într-un contract încheiat între un profesionist și un consumator, articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că se opune unei norme de drept național care permite instanței naționale să completeze acest contract modificând conținutul acestei clauze (Hotărârea din 26 martie 2019, Abanca Corporación Bancaria și Bankia, C-70/17 și C-179/17, EU:C:2019:250, punctul 53, și Ordonanța din 18 octombrie 2023, Eurobank Bulgaria, C-117/23, EU:C:2023:788, punctul 55, precum și jurisprudența citată).

Astfel, date fiind caracterul și importanța interesului public pe care se bazează protecția asigurată consumatorilor, care se găsesc într-o situație de inferioritate față de profesioniști, Directiva 93/13 impune statelor membre, după cum reiese din articolul 7 alineatul (1) din aceasta coroborat cu al douăzeci și patrulea considerent al acesteia, să prevadă mijloace adecvate și eficiente „pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori” (Hotărârea din 14 iunie 2012, Banco Español de Crédito,

C-618/10, EU:C:2012:349, punctul 68).

Or, în cazul în care instanța națională ar avea posibilitatea să modifice conținutul clauzelor abuzive care figurează într-un astfel de contract, o asemenea posibilitate ar putea aduce atingere realizării obiectivului pe termen lung urmărit prin articolul 7 din Directiva 93/13. Astfel, această posibilitate ar contribui la eliminarea efectului descurajator pe care îl are asupra profesioniștilor faptul că asemenea clauze abuzive pur și simplu nu sunt aplicate față de consumator, în măsura în care aceștia ar fi în continuare tentați să utilizeze clauzele menționate știind că, chiar dacă acestea ar fi invalidate, contractul va putea fi totuși completat de instanța națională în măsura în care este necesar, garantând astfel interesul respectivilor profesioniști (Hotărârea din 3 martie 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, punctul 60 și jurisprudența citată).

Rezultă, prin urmare, din aceste considerații că articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 nu poate fi interpretat în sensul că permite instanței naționale, în cazul în care constată existența unei clauze abuzive într-un contract încheiat între un profesionist și un consumator, să modifice conținutul respectivei clauze în loc să se limiteze numai la a stabili că aceasta nu se aplică în ceea ce privește consumatorul în cauză (Hotărârea din 14 iunie 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, punctul 71).

În consecință, contractul respectiv trebuie să continue să existe, în principiu, fără nicio altă modificare decât cea rezultată din eliminarea clauzelor abuzive, în măsura în care, în conformitate cu normele de drept intern, o asemenea menținere a contractului este posibilă din punct de vedere juridic, aspect care trebuie verificat de instanța națională competentă potrivit unei abordări obiective (Hotărârea din 5 iunie 2019, GT, C-38/17, EU:C:2019:461, punctul 42, și Hotărârea din 3 octombrie 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, punctul 39).

Desigur, într-o situație în care un contract încheiat între un profesionist și un consumator nu poate continua să existe după eliminarea unei clauze abuzive, articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 nu se opune ca instanța națională, în temeiul principiilor din dreptul contractelor și cu titlu de excepție de la norma generală amintită la punctul anterior, să înlăture clauza abuzivă înlocuind-o cu o dispoziție de drept național cu caracter supletiv sau cu o dispoziție legislativă aplicabilă în cazul unui acord între părțile la contract. Această posibilitate este însă limitată la ipotezele în care faptul de a înlătura această clauză abuzivă ar obliga instanța să invalideze respectivul contract în ansamblul său, expunându-l prin aceasta pe consumator unor consecințe deosebit de prejudiciabile, astfel încât acesta din urmă ar fi în acest fel penalizat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 martie 2019, Abanca Corporación Bancaria și Bankia, C-70/17 și C-179/17, EU:C:2019:250, punctele 56 și 59, precum și Ordonanța din 18 octombrie 2023, Eurobank Bulgaria, C-117/23, EU:C:2023:788, punctele 58 și 59).

În speță, pe de o parte, instanța de trimitere a constatat că clauza contractuală care prevede plata unor penalități de întârziere are un caracter abuziv întrucât această clauză nu prevede plafonarea cuantumului total al penalităților datorate de consumator și este astfel susceptibilă să îi impună acestuia din urmă o despăgubire într-un cuantum proporționat în raport cu prejudiciul suferit de profesionist.

În aceste împrejurări, conform jurisprudenței amintite la punctele 48-53 din prezenta ordonanță, o asemenea constatare trebuie, în principiu, să determine instanța de trimitere să înlătore pur și simplu aplicarea clauzei menționate în privința consumatorului, pentru ca aceasta să nu mai creeze obligații pentru consumator, fără ca instanța respectivă să fie abilitată să modifice conținutul aceleiași clauze, printre altele prin plafonarea cuantumului maxim al penalităților cumulate pentru a-i elimina astfel caracterul abuziv, caz în care contractul poate continua să existe, cu condiția ca o asemenea continuare să fie posibilă din punct de vedere juridic.

Pe de altă parte, din dosarul de care dispune Curtea nu reiese că, *primo*, faptul de a înlătura aplicarea clauzei în discuție ar determina anularea contractului în ansamblul său și nici, *secundo*, că o asemenea anulare l-ar expune, eventual, pe consumator unor consecințe deosebit de prejudiciabile, astfel încât nu este necesar ca instanța de trimitere, sub rezerva unor eventuale verificări suplimentare pe care trebuie să le efectueze, să recurgă la soluția de excepție amintită la punctul 54 din prezenta ordonanță.

Având în vedere ceea ce precedă, este necesar să se răspundă la a treia întrebare că articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretate în sensul că se opun ca instanța națională care a constatat caracterul abuziv al unei clauze dintr-un contract încheiat între un consumator și un profesionist pentru motivul că această clauză prevede aplicarea unor penalități de întârziere datorate de consumator în cazul neexecutării obligațiilor sale contractuale prin stabilirea unui cuantum zilnic determinat fără a prevedea o plafonare să reducă cuantumul total al acestor penalități prin instituirea unei astfel de plafonări, în loc să înlătore aplicarea clauzei menționate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șaptea) declară:

Articolul 5 alineatul (2) din Directiva 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială coroborat cu principiul supremației dreptului Uniunii trebuie interpretat în sensul că

nu se opune ca instanțele unui stat membru să nu poată lăsa neaplicată o decizie a curții constituționale a acestui stat membru care invalidează o reglementare națională în temeiul căreia admisibilitatea anumitor acțiuni, susceptibile să intre sub incidența acestei directive, este condiționată de respectarea de către reclamant a obligației de a participa la o ședință de informare privind avantajele medierii, având în vedere că o asemenea decizie nu intră sub incidența dispoziției menționate și, prin urmare, nu poate fi contrară acesteia.

Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretate în sensul că se opun ca instanța națională care a constatat caracterul abuziv al unei clauze dintr-un contract încheiat între un consumator și un profesionist pentru motivul că această clauză prevede aplicarea unor penalități de întârziere datorate de consumator în cazul neexecutării obligațiilor sale contractuale prin stabilirea unui quantum zilnic determinat fără a prevedea o plafonare să reducă quantumul total al acestor penalități prin instituirea unei asemenea plafonări, în loc să înlăture aplicarea clauzei menționate.

Semnături

* Limba de procedură: româna.

WWW.LUMEAJUSTITIEI.RO